

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

9. července 2020*

„Řízení o předběžné otázce – Směrnice 93/13/EHS – Smlouva o úvěru týkající se osobní půjčky – Smlouva, která byla v plném rozsahu splněna – Určení zneužívající povahy smluvních ujednání – Žaloba na vrácení částek bezdůvodně zaplacených na základě zneužívajícího ujednání – Soudní úprava – Žaloba podle obecného práva, která nepodléhá promlčení – Žaloba podle obecného práva týkající se osobních nebo věcných práv, která podléhá promlčení – Počátek běhu promlčecí lhůty – Objektivní okamžik, kdy se spotřebitel dozví o existenci zneužívajícího ujednání“

Ve spojených věcech C-698/18 a C-699/18,

jejímž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutím Tribunalul Specializat Mureș (specializovaný soud prvního stupně v Mureș, Rumunsko) ze dne 12. června 2018, došlým Soudnímu dvoru dne 7. listopadu 2018, v řízení

SC Raiffeisen Bank SA

proti

JB (C-698/18),

a

BRD Groupe Sociétés Générale SA

proti

KC (C-699/18),

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení M. Vilaras, předseda senátu, S. Rodin (zpravodaj), D. Šváby, K. Jürimäe a N. Piçarra, soudci,

generální advokát: M. Szpunar,

vedoucí soudní kanceláře: R. Schiano, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 12. prosince 2019,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za SC Raiffeisen Bank SA V. Stoicou, M.-B. Popescem a D. S. Bogdanem, avocați,

* Jednací jazyk: rumunština.

- za BRD Groupe Sociétés Générale SA, M. Siliste, právní poradkyní, jakož i S. Olaruem, M. Ceașescuem a O. Parteniem, avocate,
- za KC L. B. Luntraru, avocată,
- za rumunskou vládu původně C.-R. Cantărem, jakož i E. Gane, A. Wellman a L. Lițu, poté třemi posledně uvedenými, jako zmocněnci,
- za českou vládu M. Smolkem a J. Vláčilem, jakož i L. Dvořákovou, jako zmocněnci,
- za polskou vládu B. Majczynou, jako zmocněncem,
- za portugalskou vládu L. Inez Fernandesem a T. Paixãem jakož i P. Barros da Costa a C. Farto, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi N. Ruiz Garcíem, jakož i C. Gheorghiu, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 5. března 2020,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu čl. 2 písm. b), čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288), jakož i zásad rovnocennosti, efektivity a právní jistoty.
- 2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci sporů mezi zaprvé společností SC Raiffeisen Bank SA (dále jen „Raiffeisen Bank“) a JB a zadruhé mezi společností BRD Groupe Sociétés Générale SA (dále jen „Sociétés Générale“) a KC ve věci zneužívající povahy některých ujednání smluv o úvěru.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Desátý, dvanáctý, dvacátý první, dvacátý třetí a dvacátý čtvrtý bod odůvodnění směrnice 93/13 uvádějí:

„vzhledem k tomu, že účinnější ochrany spotřebitele lze dosáhnout přijetím jednotných právních předpisů v oblasti zneužívajících ujednání; že takové přepisy by se měly vztahovat na všechny smlouvy uzavírané mezi prodávajícími nebo poskytovateli a spotřebiteli; že z působnosti této směrnice musí být vyňaty mimo jiné pracovní smlouvy, smlouvy týkající se dědictvého práva, smlouvy týkající se rodinného práva a smlouvy týkající se zřizování a organizace společností nebo dohod o sdružení fyzických osob;

[...]

vzhledem k tomu, že však za daného stavu věcí vnitrostátní právní předpisy umožňují, aby se uvažovalo pouze o částečné harmonizaci; že zejména tato směrnice se vztahuje pouze na smluvní ujednání, která nebyla sjednána individuálně; že členským státům by měla být ponechána možnost, aby s náležitým ohledem na Smlouvu zajistily spotřebitelům vyšší úroveň ochrany prostřednictvím přísnějších vnitrostátních ustanovení, než jsou ustanovení této směrnice;

[...]

vzhledem k tomu, že by členské státy měly zajistit, aby se nepoužívala nepřiměřená ujednání ve smlouvách, které uzavírá prodávající nebo poskytovatel se spotřebiteli, a jestliže se taková ujednání přesto použijí, aby nezavazovala spotřebitele, a aby smlouva nadále zavazovala strany podle těchto ujednání, jestliže může nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání;

[...]

vzhledem k tomu, že osoby nebo organizace, které mají podle právních předpisů členského státu oprávněný zájem chránit spotřebitele, musí mít možnosti zahájit řízení, která se týkají smluvních ujednání navržených k obecnému použití ve smlouvách uzavíraných se spotřebiteli, a zejména zneužívajících ujednání, buď před soudem, anebo před správním orgánem, jemuž přísluší rozhodnout o stížnostech, nebo zahájit příslušné soudní řízení; že tato možnost však nezahrnuje předběžnou kontrolu obecných ujednání používaných v jednotlivých hospodářských odvětvích;

vzhledem k tomu, že soudy nebo správní orgány členských států musí mít k dispozici odpovídající a účinné prostředky, aby zabránily dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách se spotřebiteli.“

4 Článek 2 písm. b) této směrnice stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

b) „spotřebitelem“ fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely, které nespadají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání;

[...]“

5 Článek 6 odst. 1 uvedené směrnice uvádí:

„Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání.“

6 Článek 7 odst. 1 a 2 této směrnice stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.

2. Prostředky uvedené v odstavci 1 musí zahrnovat právní předpisy, podle nichž se osoby nebo organizace, které mají podle vnitrostátních právních předpisů oprávněný zájem na ochraně spotřebitelů, mohou v souladu s vnitrostátními právními předpisy obrátit na soud nebo příslušné správní orgány s žádostí o rozhodnutí, zda smluvní ujednání sepsaná pro obecné použití jsou zneužívající, aby tak mohly použít vhodné a účinné prostředky k zabránění dalšímu použití takových ujednání.“

7 Článek 8 směrnice 93/13 zní:

„Členské státy mohou přijmout nebo ponechat v platnosti přísnější ustanovení slučitelná se Smlouvou v oblasti působnosti této směrnice, aby zajistily nejvyšší stupeň ochrany spotřebitele.“

8 Článek 10 odst. 1 druhý pododstavec této směrnice stanoví:

„Tato ustanovení jsou použitelná pro všechny smlouvy uzavřené po 31. prosinci 1994.“

Rumunské právo

9 Ustanovení § 1 odst. 3 Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (zákon č. 193/2000 o zneužívajících ujednáních ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícími nebo poskytovateli a spotřebiteli) ze dne 6. listopadu 2000, ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „zákon č. 193/2000“), stanoví:

„Prodávajícím nebo poskytovatelům je zakázáno vkládat do spotřebitelských smluv zneužívající ujednání.“

10 Ustanovení § 2 odst. 1 tohoto zákona stanoví:

„ ‚Spotřebitelem‘ se rozumí jakákoli fyzická osoba nebo skupina fyzických osob tvořících sdružení, která na základě smlouvy spadající do působnosti tohoto zákona jedná za účelem, který nespadá do rámce její obchodní, průmyslové, výrobní nebo řemeslné činnosti nebo jejího výkonu svobodného povolání.“

11 Ustanovení § 6 uvedeného zákona zní:

„Zneužívající ujednání vložená do smlouvy a zjištěná buď osobně, nebo prostřednictvím oprávněných subjektů nemají účinky vůči spotřebiteli a smlouva je se souhlasem spotřebitele nadále platná jen tehdy, je-li to možné po odstranění uvedených ujednání.“

12 Ustanovení § 12 odst. 4 téhož zákona zní:

„Ustanoveními odstavců 1 až 3 není dotčeno právo spotřebitele, vůči němuž je uplatňována adhezní smlouva obsahující zneužívající ujednání, dovolávat se za podmínek stanovených zákonem neplatnosti ujednání prostřednictvím žaloby nebo námítky.“

13 Podle § 14 zákona č. 193/2000:

„Spotřebitelé, kteří byli poškozeni smlouvou uzavřenou v rozporu s ustanoveními tohoto zákona, mají právo obrátit se na soudní orgány v souladu s ustanoveními občanského zákoníku a občanského soudního řádu.“

14 Ustanovení § 993 Codul civil z roku 1864 (občanský zákoník), ve znění použitelném na skutkový stav v původním řízení, stanoví:

„Ten, kdo plní dluh v mylném přesvědčení, že je dlužníkem, má vůči věřiteli nárok na vrácení zaplacené částky.“

Tento nárok zaniká, pokud byl věřitel, jehož pohledávka byla uspokojena, v dobré víře; v tomto případě se tedy ten, kdo pohledávku uspokojil, může obrátit na skutečného dlužníka.“

15 Ustanovení § 994 tohoto zákoníku stanoví:

„Pokud věřitel nejednal v dobré víře, musí vrátit jak jistinu, tak úroky nebo výnosy ode dne platby.“

16 Ustanovení § 1092 uvedeného zákoníku zní takto:

„Každá platba předpokládá existenci dluhu; co bylo zapláceno bezdůvodně, je třeba vrátit.“

17 Článek 1 Decretul nr. 167 privitor la prescriptia extinctivă (nařízení č. 167 o promlčení) ze dne 10. dubna 1958, ve znění použitelném na spor v původním řízení, stanoví:

„Právo podat žalobu týkající se majetkových práv se promlčí, pokud nebylo uplatněno ve lhůtě stanovené zákonem.

Zánik práva podat žalobu ohledně primárního nároku způsobuje zánik práva podat žalobu ohledně nároků souvisejících.“

18 Článek 2 tohoto nařízení zní:

„Neplatnosti právního aktu se lze dovolávat kdykoli prostřednictvím žaloby nebo námítky.“

19 Článek 7 uvedeného nařízení stanoví:

„Promlčecí lhůta začíná plynout ode dne vzniku práva podat žalobu nebo práva podat návrh na výkon rozhodnutí.

U závazků splatných na výzvu věřitele, jakož i u závazků, u nichž není lhůta pro splnění stanovena, začíná promlčecí lhůta plynout ode dne vzniku právního vztahu.“

20 Článek 8 téhož nařízení stanoví:

„Promlčení práva podat žalobu na náhradu škody způsobené protiprávním jednáním začíná plynout ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo měl dozvědět o existenci škody a osobě, která je za škodu odpovědná.

Ustanovení předchozího pododstavce se použijí i v případě bezdůvodného obohacení.“

Spory v původním řízení a předběžné otázky

Věc C-698/18

21 Dne 26. června 2008 uzavřel JB s Raiffeisen Bank smlouvu o úvěru, jejímž předmětem bylo poskytnutí osobního úvěru ve výši 4 168,41 eura na dobu 84 měsíců, jejíž platnost uplynula v roce 2015, kdy došlo dotčenou osobou ke splacení celé částky.

22 Vzhledem k tomu, že se JB domníval, že některá ujednání této smlouvy byla zneužívající, podal v prosinci 2016 k Judecătoria Târgu Mureş (soud prvního stupně v Târgu Mureş, Rumunsko) žalobu, kterou se domáhal určení zneužívající povahy těchto ujednání, vrácení částek zaplacených na jejich základě, jakož i zaplacení zákonných úroků.

- 23 Raiffeisen Bank na svou obranu uplatnila námitku vycházející z nedostatku aktivní legitimace JB, neboť podle vnitrostátní právní úpravy ke dni podání uvedené žaloby již dotčená osoba neměla postavení spotřebitele, jelikož k tomuto datu byly vztahy mezi stranami dotčené úvěrové smlouvy ukončeny a platnost této smlouvy skončila v předchozím roce na základě jejího úplného splnění.
- 24 Judecătoria Târgu Mureş (soud prvního stupně v Târgu Mureş) vyhověl žalobě JB. Tento soud uvedl, že JB měl při uzavření dotčené úvěrové smlouvy postavení spotřebitele a skutečnost, že tato smlouva byla úplně splněna, nebrání ověření údajně zneužívající povahy ujednání této smlouvy. Tento soud měl za to, že požadavky vyplývající z vnitrostátní právní úpravy byly splněny, a sice že dotčená ujednání nebyla sjednána přímo se spotřebitelem a že tato ujednání způsobovala v rozporu s požadavky dobré víry významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele. Uvedený soud poté, co měl za to, že ujednání prohlášené za zneužívající nemůže zakládat povinnosti na straně spotřebitele, postavil tuto nevymahatelnost na roveň absolutní neplatnosti a na základě zásady *restitutio in integrum* uložil Raiffeisen Bank povinnost vrátit částky zaplacené JB na základě ujednání prohlášených za zneužívající, spolu se zákonnými úroky ode dne přijetí těchto částek Raiffeisen Bank až do jejich skutečného vrácení.
- 25 Raiffeisen Bank podala odvolání k předkládajícímu soudu, přičemž zopakovala argument, že JB pozbyl postavení spotřebitele přede dnem podání žaloby v důsledku zániku dotčené úvěrové smlouvy jejím úplným splněním.
- 26 Předkládající soud uvádí, že podle ustálené judikatury rumunských soudů je nevymahatelnost zneužívajících ujednání postavena na roveň režimu absolutní neplatnosti. Uvádí rovněž, že z ustanovení § 12 odst. 4 zákona č. 193/2000 vyplývá, že spotřebitel, který se hodlá dovolávat zneužívající povahy smluvního ujednání, postupuje cestou obecné právní úpravy neplatnosti. Rumunské soudy však zaujímají rozdílné přístupy, pokud jde o zachování postavení spotřebitele u smlouvy, která byla v plném rozsahu splněna, a v důsledku toho jeho práva podat žalobu na vrácení plnění uskutečněných na základě ujednání prohlášených za zneužívající.
- 27 Na jedné straně podle přístupu soudů nižších stupňů, s ohledem na nepromlčitelnost žaloby na určení absolutní neplatnosti v rumunském právu, nepřestává být spotřebitel ve smyslu směrnice 93/13 považován za spotřebitele po úplném splnění smlouvy a může se kdykoliv dovolávat absolutní neplatnosti zneužívajících ujednání prostřednictvím žaloby nebo námitky. Podle téhož přístupu má spotřebitel právo podat žalobu na vrácení plnění ve lhůtě tří let, která začíná běžet od okamžiku prohlášení neplatnosti zneužívajících ujednání, jak je stanoveno v obecné právní úpravě neplatnosti.
- 28 Na druhé straně předkládající soud poznamenává, že Înalta Curte de Casație și Justiție (Nejvyšší kasační a soudní dvůr, Rumunsko) zaujal odlišný postoj, a sice že sankce, která nastupuje v případě konstatování zneužívající povahy smluvních ujednání, je sankcí *sui generis*, což vede k odstranění účinků těchto ujednání do budoucna, aniž by byla zpochybněna již poskytnutá plnění.
- 29 Předkládající soud má přitom za to, že je možné přijmout výklad umožňující uvést do rovnováhy zásadu vysoké úrovně ochrany spotřebitele a zásadu právní jistoty. Podle jeho názoru je dnem, ke kterému dotčená smlouva skončila, a sice kdy je spotřebitel zproštěn veškerých povinností vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, a nemůže tedy být považován za osobu, která se vůči prodávajícímu nebo poskytovateli nachází v nerovném postavení, datum, určené objektivně, k němuž musí nebo by měl spotřebitel vědět o zneužívající povaze jednoho nebo více ujednání této smlouvy a od kterého začíná běžet tříletá promlčecí lhůta pro podání žaloby ve věcech majetkových, včetně žaloby na vrácení plnění.
- 30 Takový přístup by zabránil tomu, aby zahájení tříleté promlčecí lhůty záviselo pouze na vůli spotřebitele, ale neovlivnilo by možnost, aby spotřebitel kdykoli požádal o určení zneužívající povahy smluvních ujednání smlouvy uzavřené s prodávajícím nebo poskytovatelem, čímž by upozornil prodávající nebo poskytovatele na protiprávnost těchto ujednání.

- 31 V projednávané věci podal JB žalobu, kterou se domáhal určení zneužívající povahy smluvních ujednání úvěrové smlouvy uzavřené s Raiffeisen Bank, jejich absolutní neplatnosti a vrácení bezdůvodně zaplacených částek, téměř jeden rok po uplynutí platnosti této smlouvy, to znamená ve lhůtě tří let ode dne stanoveného obecnou právní úpravou pro podání žaloby v majetkových věcech.

Věc C-699/18

- 32 Dne 28. května 2003 uzavřely KC a další strana jako spoludlužník se společností Société Générale smlouvu o úvěru, jejímž předmětem bylo poskytnutí osobního úvěru ve výši 17 000 eur na dobu 120 měsíců. Tato smlouva byla ukončena z důvodu předčasného splacení.
- 33 Vzhledem k tomu, že KC měl za to, že s ohledem na vnitrostátní právní předpisy v této oblasti jsou určitá ujednání této smlouvy zneužívající, podal v červenci 2016 žalobu na určení zneužívající povahy těchto ujednání k Judecătoria Târgu Mureş (soud prvního stupně v Târgu Mureş). KC se domáhal zrušení uvedených ujednání, vrácení částek zaplacených na jejich základě, jakož i zaplacení zákonných úroků vypočtených ode dne přijetí těchto částek společností Société Générale až do jejich skutečného vrácení.
- 34 Společnost Société Générale uplatnila námitku vycházející z nedostatku aktivní legitimace KC na základě vnitrostátní právní úpravy týkající se zneužívajících ujednání ve spotřebitelských smlouvách. Tato společnost uvedla, že ke dni podání uvedené žaloby již KC neměl postavení spotřebitele, jelikož k tomuto datu vztahy mezi stranami zanikly a dotčená smlouva skončila již před jedenácti lety, a to předčasným splacením.
- 35 Judecătoria Târgu Mureş (soud prvního stupně v Târgu Mureş) částečně vyhověl žalobě podané KC. Tento soud uvedl, že KC měl při uzavření smlouvy o úvěru se společností Société Générale postavení spotřebitele a skutečnost, že se účinky této smlouvy již v plném rozsahu realizovaly, nebrání ověření údajně zneužívající povahy ujednání uvedené smlouvy, uloženému směrnicí 93/13, takže vůči KC nelze namítat skutečnost, že v plném rozsahu akceptoval ujednání dotčené smlouvy o úvěru a splnil je. Tento soud měl za to, že požadavky vyplývající z použitelné vnitrostátní právní úpravy byly splněny, a sice že ujednání této smlouvy nebyla sjednána přímo se spotřebitelem a způsobovala v rozporu s požadavky dobré víry významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele. Rozhodl, že tato ujednání nezavazují spotřebitele a nevyvolávají vůči němu účinky, a měl za to, že příslušnou sankcí je absolutní neplatnost uvedených ujednání. Na základě zpětného účinku absolutní neplatnosti uvedený soud vyhověl návrhu na vrácení částek zaplacených podle ujednání prohlášených za zneužívající spolu se zákonnými úroky vypočtenými ode dne podání návrhu na zahájení řízení.
- 36 Společnost Société Générale podala odvolání k předkládajícímu soudu, přičemž zopakovala argument, že KC pozbyl postavení spotřebitele přede dnem podání žaloby poté, co před jedenácti lety zanikla dotčená úvěrová smlouva předčasným splacením. Společnost Société Générale se rovněž dovolává argumentů týkajících se požadavků stanovených vnitrostátní právní úpravou za účelem konstatování údajně zneužívající povahy smluvního ujednání.
- 37 Předkládající soud se rozhodl obrátit se na Soudní dvůr ve věci C-699/18 ze stejných důvodů, jaké byly uvedeny ve věci C-698/18.
- 38 Zdůrazňuje však, že KC podal žalobu na určení zneužívající povahy ujednání dotčené smlouvy o úvěru jedenáct let po skončení její platnosti, tedy po uplynutí obecné tříleté promlčecí lhůty stanovené vnitrostátním zákonodárcem pro výkon práva v majetkových věcech.

39 Za těchto podmínek se Tribunalul Specializat Mureș (specializovaný soud prvního stupně v Mureș, Rumunsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky, které jsou ve věcech C-698/18 a C-699/18 formulovány totožně:

„1) Připouštějí ustanovení směrnice 93/13 [...], a sice body 12, 21 a 23 odůvodnění, čl. 2 písm. b), čl. 6 odst. 1, čl. 7 odst. 2 a článek 8 této směrnice, v souladu se zásadou procesní autonomie ve spojení se zásadami rovnocennosti a efektivity, existenci souboru soudních prostředků nápravy tvořeného žalobou podle obecné právní úpravy, u kteréžto žaloby nedochází k promlčení a jejímž cílem je určit zneužívající povahu některých ujednání obsažených ve spotřebitelských smlouvách, a žalobou podle obecné právní úpravy na uplatnění osobních a majetkových práv, u kteréžto žaloby dochází k promlčení a prostřednictvím které je sledován cíl uvedené směrnice spočívající ve vyloučení účinků všech závazků vzniklých a splněných na základě ujednání, u něhož byla určena zneužívající povaha ve vztahu ke spotřebiteli?

2) V případě kladné odpovědi na první otázku, brání tato ustanovení výkladu vyplývajícímu z uplatnění zásady jistoty občanskoprávních vztahů, podle kterého je objektivním okamžikem, od něhož by spotřebitel věděl nebo měl vědět o existenci zneužívajícího ujednání, okamžik ukončení smlouvy o úvěru, v rámci které měl postavení spotřebitele?“

40 Usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 12. prosince 2018 byly věci C-698/18 a C-699/18 spojeny pro účely písemné i ústní části řízení, jakož i pro účely rozsudku.

K předběžným otázkám

K pravomoci Soudního dvora a přípustnosti předběžných otázek

41 Zprv je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora má Soudní dvůr pravomoc vykládat unijní právo pouze potud, pokud jde o jeho uplatňování v členském státě ode dne přistoupení tohoto státu k Evropské unii (usnesení ze dne 3. července 2014, Tudoran, C-92/14, EU:C:2014:2051, bod 27).

42 Zadruhé vzhledem k tomu, že z čl. 10 odst. 1 druhého pododstavce směrnice 93/13 vyplývá, že se tato směrnice použije pouze na smlouvy uzavřené po 31. prosinci 1994, datu uplynutí lhůty k jejímu provedení, je pro určení použitelnosti této směrnice na tyto smlouvy třeba vycházet z data uzavření smluv dotčených v původním řízení, takže období, během něhož tyto smlouvy vyvolávají účinky, není relevantní (usnesení ze dne 3. července 2014, Tudoran, C-92/14, EU:C:2014:2051, bod 28).

43 V projednávaném případě Rumunsko přistoupilo k Unii dne 1. ledna 2007, kdežto úvěrová smlouva dotčená v původním řízení ve věci C-698/18 byla uzavřena dne 26. června 2008 a úvěrová smlouva dotčená v původním řízení ve věci C-699/18 byla uzavřena dne 28. května 2003.

44 Směrnice 93/13 je tedy použitelná *ratione temporis* na spor v původním řízení ve věci C-698/18. Naopak není použitelná *ratione temporis* na spor v původním řízení ve věci C-699/18.

45 Zadruhé, pokud jde o věc C-698/18, je třeba posoudit argument rumunské vlády, podle kterého odpověď na druhou otázku závisí výlučně na výkladu a použití ustanovení vnitrostátní právní úpravy.

46 V tomto ohledu je třeba připomenout, že je v rámci řízení upraveného v článku 267 SFEU, které je založeno na jasném rozdělení funkcí mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem, ke zjištění a posouzení skutkových okolností sporu v původním řízení i k výkladu a uplatňování vnitrostátního práva příslušný pouze vnitrostátní soud. Stejně tak je věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit

s ohledem na konkrétní okolnosti věci nezbytnost a relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. V důsledku toho, jestliže se položené otázky týkají výkladu unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (rozsudek ze dne 26. května 2011, Stichting Natuur en Milieu a další, C-165/09 à C-167/09, EU:C:2011:348, bod 47).

- 47 V projednávané věci se otázky ve věci C-698/18 v podstatě týkají souladu rumunského práva týkajícího se promlčecích lhůt použitelných na žaloby v oblasti zneužívajících ujednání ve spotřebitelských smlouvách s několika ustanoveními směrnice 93/13 a obecnými zásadami unijního práva, a nikoli merita sporu v původním řízení ani výkladu a použití ustanovení vnitrostátních právních předpisů.
- 48 Za těchto podmínek má zaprvé Soudní dvůr pravomoc odpovědět na otázky položené ve věci C-698/18 a tyto otázky jsou přípustné a zadruhé Soudní dvůr nemá pravomoc odpovědět na otázky položené ve věci C-699/18.

K první otázce ve věci C-698/18

- 49 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 2 písm. b), čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která sice stanoví nepromlčitelnost práva podat žalobu na určení neplatnosti zneužívajícího ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, avšak zároveň stanoví promlčecí lhůtu pro právo podat žalobu k uplatnění restitučních účinků tohoto určení.
- 50 V tomto ohledu je třeba uvést, že podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 se vyžaduje, aby členské státy stanovily, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle podmínek v jejich vnitrostátních právních předpisech pro spotřebitele závazná.
- 51 Vzhledem k povaze a významu veřejného zájmu, ze kterého vychází ochrana, kterou směrnice 93/13 zajišťuje spotřebitelům, musí být její článek 6 považován za normu rovnocennou vnitrostátním pravidlům, které uvnitř vnitrostátního právního řádu mají postavení kogentních norem (rozsudek ze dne 20. září 2018, OTP Bank a OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, bod 89).
- 52 Rovněž s ohledem na povahu a význam veřejného zájmu, který představuje ochrana spotřebitelů, ukládá směrnice 93/13 členským státům, jak vyplývá z jejího čl. 7 odst. 1 ve spojení s jejím dvacátým čtvrtým bodem odůvodnění, aby stanovily odpovídající a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli (rozsudky ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, bod 78, jakož i ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 56).
- 53 Za tímto účelem musí vnitrostátní soudy ponechat bez použití zneužívající ujednání, takže tato nebudou vůči spotřebiteli závazná, vyjma případu, kdy spotřebitel s tímto nesouhlasí (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 7. listopadu 2019, Profi Credit Polska, C-419/18 a C-483/18, EU:C:2019:930, bod 47).
- 54 Z toho podle judikatury Soudního dvora vyplývá, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že smluvní ujednání, které je prohlášeno za zneužívající, musí být v zásadě považováno za ujednání, které nikdy neexistovalo, takže nemůže mít účinky vůči spotřebiteli. Důsledkem soudního rozhodnutí o zneužívající povaze takového ujednání tedy musí být v zásadě obnovení právní a skutkové situace spotřebitele, ve které by se nacházel, kdyby uvedené ujednání nebylo sjednáno. Z toho vyplývá, že povinnost vnitrostátního soudu nepoužít zneužívající smluvní ujednání, které ukládá povinnost

zaplatit částky, které se ukáží jako neoprávněné, má v zásadě za následek odpovídající restituční účinek ve vztahu k těmto částkám (rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, body 61 a 62).

- 55 Podle judikatury Soudního dvora zajisté platí, že ochrana, kterou směrnice 93/13 zajišťuje spotřebitelům, brání vnitrostátní právní úpravě, která zakazuje vnitrostátnímu soudu, aby po uplynutí prekluzivní lhůty konstatoval zneužívající povahu ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem (rozsudek ze dne 21. listopadu 2002, Cofidis, C-473/00, EU:C:2002:705, bod 38).
- 56 Soudní dvůr však již uznal, že ochrana spotřebitele nemá absolutní povahu (rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 68) a že stanovení přiměřených prekluzivních lhůt pro podání žaloby v zájmu právní jistoty je slučitelné s unijním právem (rozsudky ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, bod 41, jakož i ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-308/15, EU:C:2016:980, bod 69).
- 57 V tomto ohledu z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že při neexistenci právní úpravy Unie v dané oblasti přísluší vnitrostátnímu právnímu řádu každého členského státu, aby upravil procesní podmínky soudních řízení určených k zajištění ochrany práv, která jednotlivcům vyplývají z práva Unie, za předpokladu, že tyto podmínky nejsou jednak méně příznivé než ty, které se týkají obdobných řízení na základě vnitrostátního práva (zásada rovnocennosti), a jednak v praxi neznemožňují nebo nadměrně neztěžují výkon práv přiznaných právním řádem Unie (zásada efektivity) (viz zejména rozsudek ze dne 26. října 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, bod 24 a citovaná judikatura).
- 58 Na první otázku ve věci C-698/18 je tedy třeba odpovědět tak, že čl. 2 písm. b), čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která sice stanoví nepromlčitelnost práva podat žalobu na určení neplatnosti zneužívajícího ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, avšak zároveň stanoví promlčecí lhůtu pro právo podat žalobu k uplatnění restitučních účinků tohoto určení, pokud tato lhůta není méně příznivá než lhůta, které se týká obdobných řízení na základě vnitrostátního práva (zásada rovnocennosti), a v praxi neznemožňuje nebo nadměrně neztěžuje výkon práv přiznaných právním řádem Unie, zejména pak směrnicí 93/13 (zásada efektivity).

Ke druhé otázce ve věci C-698/18

- 59 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 2 písm. b), čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, jakož i zásady rovnocennosti, efektivity a právní jistoty vykládány v tom smyslu, že brání soudnímu výkladu vnitrostátní právní úpravy, podle kterého soudní žaloba na vrácení částek bezdůvodně zaplacených na základě zneužívajícího ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem podléhá promlčecí lhůtě tří let, která počíná běžet dnem splnění této smlouvy v plném rozsahu, protože spotřebitel měl od tohoto dne vědět o zneužívající povaze tohoto ustanovení.
- 60 Pokud jde zaprvé o zásadu efektivity, z ustálené judikatury vyplývá, že otázku, zda vnitrostátní ustanovení znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje použití unijního práva, je třeba analyzovat s přihlédnutím k úloze tohoto ustanovení v rámci řízení jako celku, jeho průběhu a jeho zvláštnostem u různých vnitrostátních orgánů. Z tohoto hlediska je třeba případně zohlednit základní zásady vnitrostátního právního systému, jako například právo na procesní obranu, zásadu právní jistoty a řádný průběh řízení (rozsudek ze dne 26. června 2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, bod 48 a citovaná judikatura).

- 61 Tyto aspekty je třeba zohlednit při analýze charakteristik promlčecí lhůty dotčené v původním řízení. Jak uvedl generální advokát v bodě 70 jeho stanoviska, tato analýza se musí zejména týkat délky této lhůty a podmínek jejího použití, včetně podmínek pro zahájení běhu uvedené lhůty (obdobně viz rovněž rozsudek ze dne 29. října 2015, BBVA, C-8/14, EU:C:2015:731, bod 27).
- 62 V tomto ohledu z judikatury Soudního dvora vyplývá, že přiměřené lhůty pro podání žaloby stanovené pod hrozbou prekluze v zájmu právní jistoty nejsou takové povahy, aby v praxi znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly výkon práv přiznaných unijním právním řádem, pokud jsou tyto lhůty fakticky dostatečné k tomu, aby umožnily spotřebiteli připravit a podat účinný opravný prostředek (rozsudek ze dne 29. října 2015, BBVA, C-8/14, EU:C:2015:731, body 28 a 29).
- 63 V projednávané věci předkládající soud uvádí, že otázkou je, zda se na žalobu směřující k uplatnění restitučních účinků určení neplatnosti zneužívajícího ujednání, použije promlčecí lhůta tří let, stanovená v obecné právní úpravě, která podle výkladu upřednostňovaného předkládajícím soudem začíná běžet od splnění smlouvy uzavřené s prodávajícím nebo poskytovatelem v plném rozsahu. Podle předkládajícího soudu takový výchozí bod odpovídá datu, kdy spotřebitel musel nebo měl vědět o zneužívající povaze jednoho nebo několika ustanovení této smlouvy.
- 64 Pokud je stanovena a dopředu známa, jeví se tříletá promlčecí lhůta v zásadě z věcného hlediska jako dostatečná k tomu, aby spotřebiteli umožnila přípravu a podání účinného opravného prostředku.
- 65 Nicméně pokud podle výkladu vnitrostátního práva upřednostňovaného vnitrostátním soudem začíná promlčecí lhůta plynout ode dne splnění smlouvy v plném rozsahu, je třeba zohlednit okolnost, že je možné, že spotřebitelé neznají zneužívající povahu ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené s prodávajícím či poskytovatelem, nebo si neuvědomují rozsah svých práv vyplývajících ze směrnice 93/13 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. září 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, bod 69).
- 66 Dále je třeba připomenout, že systém ochrany zavedený směrnicí 93/13 vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli jak z hlediska vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti, což ho vede k tomu, že přistupuje na podmínky předem vyhotovené prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž může ovlivnit jejich obsah (rozsudek ze dne 19. prosince 2019, Bondora, C-453/18 a C-494/18, EU:C:2019:1118, bod 40 a citovaná judikatura).
- 67 S ohledem na tuto okolnost a nerovné postavení, v němž se nachází spotřebitel, je přitom třeba mít za to, že tříletá promlčecí lhůta, která začíná běžet ode dne úplného splnění smlouvy, nemůže spotřebiteli zajistit účinnou ochranu, pokud hrozí, že tato lhůta uplyne ještě před tím, než se spotřebitel může dozvědět o zneužívající povaze ujednání obsaženého v této smlouvě. Taková lhůta tudíž nadměrně ztěžuje výkon práv tohoto spotřebitele přiznaných směrnicí 93/13.
- 68 Žádný jiný závěr nelze vyvodit z důvodu, na nějž poukazuje předkládající soud, že spotřebitel ztrácí toto postavení v okamžiku úplného splnění smlouvy.
- 69 V tomto ohledu je třeba uvést, že jak uvádí desátý bod odůvodnění směrnice 93/13, jednotné právní předpisy v oblasti zneužívajících ujednání stanovené touto směrnicí se musí vztahovat na „všechny smlouvy“ uzavírané mezi „prodávajícími nebo poskytovateli“ a „spotřebiteli“, jak je definuje čl. 2 písm. b) a c) této směrnice (rozsudek ze dne 21. března 2019, Pouvin a Dijoux, C-590/17, EU:C:2019:232, bod 19).
- 70 V souladu s čl. 2 písm. b) směrnice 93/13 je „spotřebitelem“ fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely, které nespádají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání (rozsudek ze dne 21. března 2019, Pouvin a Dijoux, C-590/17, EU:C:2019:232, bod 22).

- 71 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že definice pojmu „spotřebitel“ uvedená v čl. 2 písm. b) směrnice 93/13 neobsahuje nic, co by umožňovalo určit, kdy smluvní strana přestane být spotřebitelem ve smyslu této směrnice, a nemůže se tedy již dovolávat ochrany, kterou jí poskytuje tato směrnice.
- 72 Toto ustanovení je však třeba vykládat v kontextu systému ochrany zavedeného směrnicí 93/13 s ohledem na myšlenku, připomenutou v bodě 67 tohoto rozsudku, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli.
- 73 Jak uvedl generální advokát v bodě 57 svého stanoviska, plnění této smlouvy nemění se zpětnou účinností okolnost, že se spotřebitel v okamžiku uzavření smlouvy nacházel v tomto nerovném postavení. Za těchto podmínek není omezení ochrany, kterou směrnice 93/13 přiznává spotřebiteli, pouze na dobu plnění dotčené smlouvy, takže úplné splnění této smlouvy vylučuje jakoukoliv možnost spotřebitele dovolávat se této ochrany, slučitelné se systémem ochrany zavedeným touto směrnicí. Takové omezení by bylo zvláště nepřípustné, jak tvrdí polská vláda, v rámci takových smluv, které jsou tak jako kupní smlouva plněny bezprostředně po nebo v okamžiku jejich uzavření, jelikož spotřebitelům neponechávají přiměřenou lhůtu ke zpochybnění zneužívajících ujednání případně obsažených v takových smlouvách.
- 74 Z toho vyplývá, že pojem „spotřebitel“ uvedený v čl. 2 písm. b) směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že skutečnost, že smlouva je v plném rozsahu splněna, nevylučuje, že smluvní strana této smlouvy může být kvalifikována jako „spotřebitel“ ve smyslu tohoto ustanovení.
- 75 Z výše uvedeného vyplývá, že zásada efektivity brání tomu, aby žaloba na vrácení plnění podléhala promlčecí lhůtě tří let, která začíná běžet ode dne, kdy dotčená smlouva skončila, nezávisle na tom, zda spotřebitel k tomuto datu věděl nebo mohl rozumně vědět o zneužívající povaze ujednání této smlouvy uplatněné na podporu jeho restituční žaloby, přičemž taková pravidla o promlčení mohou nadměrně ztížit výkon práv tohoto spotřebitele přiznaných směrnicí 93/13.
- 76 Pokud jde o zásadu rovnocennosti, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že dodržování této zásady vyžaduje, aby se dotčené vnitrostátní pravidlo použilo bez rozdílu na žaloby, které jsou založeny na porušení unijního práva, i na žaloby, které jsou založeny na porušení vnitrostátního práva, mají-li podobný předmět a důvod (rozsudek ze dne 27. února 2014, Pohotovost, C-470/12, EU:C:2014:101, bod 47).
- 77 V tomto ohledu přísluší pouze vnitrostátnímu soudu, který je přímo obeznámen s použitelnými procesními podmínkami, aby ověřil podobnost dotčených žalob z hlediska jejich předmětu, důvodu a základních znaků (rozsudek ze dne 12. února 2015, Baczó a Vizsnyiczai, C-567/13, EU:C:2015:88, bod 44, jakož i citovaná judikatura).
- 78 V projednávané věci z odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že v souladu s ustálenou judikaturou rumunských soudů je nevymahatelnost zneužívajících ujednání postavena na roveň režimu absolutní neplatnosti. V tomto ohledu předkládající soud upřesňuje, že v rumunském právu je účinkem absolutní neplatnosti obnovení předchozího stavu, které se v oblasti synalagmatických smluv děje prostřednictvím žaloby na vrácení bezdůvodné platby. Podle rumunského práva počíná v případě podání takové žaloby promlčecí lhůta běžet ode dne soudního určení důvodu těchto žalob.
- 79 Předkládající soud naproti tomu uvádí, že z důvodů právní jistoty by bylo myslitelné, aby lhůta pro vrácení částek zaplacených na základě zneužívajícího ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené se spotřebitelem začala běžet ode dne úplného splnění smlouvy, a nikoli ode dne, kdy bylo soudem rozhodnuto o zneužívající povaze, a tedy o neplatnosti dotčeného ujednání.

- 80 Z toho vyplývá, že s výhradou podobnosti dotčených žalob, kterou může ověřit pouze předkládající soud, by výklad zamýšlený tímto soudem a shrnutý v předchozím bodě, zavedl rozdílné procesní podmínky, které by byly méně výhodné pro žaloby zakládající se na systému ochrany stanoveném směrnicí 93/13. Takové rozdílné zacházení nemůže být, jak uvedl generální advokát v bodě 84 svého stanoviska, odůvodněno důvody právní jistoty.
- 81 I když je pravda, že účelem promlčecích lhůt je zaručit právní jistotu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 30. dubna 2020, Nelson Antunes da Cunha, C-627/18, EU:C:2020:321, bod 60), nic to nemění na tom, že jelikož měl rumunský zákonodárce za to, že zásada právní jistoty nebrání promlčecí lhůtě u žalob uvedených v bodě 79 tohoto rozsudku, nelze mít za to, že tato zásada brání použití, na základě zásady rovnocennosti, stejné lhůty na žaloby založené na systému ochrany stanoveném směrnicí 93/13.
- 82 Z výše uvedených úvah vyplývá, že s výhradou ověření podobnosti výše uvedených žalob předkládajícím soudem musí být zásada rovnocennosti vykládána v tom smyslu, že brání výkladu vnitrostátní právní úpravy v tom smyslu, že promlčecí lhůta pro podání žaloby na vrácení částek bezdůvodně zaplacených na základě zneužívajícího ujednání počíná běžet ode dne úplného splnění smlouvy, zatímco tatáž lhůta počíná běžet u obdobné žaloby upravené vnitrostátním právem ode dne soudního určení důvodu dotčené žaloby.
- 83 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na druhou otázku ve věci C-698/18 odpovědět tak, že čl. 2 písm. b), čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, jakož i zásady rovnocennosti, efektivit a právní jistoty musí být vykládány v tom smyslu, že brání soudnímu výkladu vnitrostátní právní úpravy, podle které soudní žaloba na vrácení částek bezdůvodně zaplacených na základě zneužívajícího ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem podléhá promlčecí lhůtě tří let, která počíná běžet ode dne úplného splnění této smlouvy, pokud se předpokládá, bez potřeby ověření, že k tomuto datu spotřebitel věděl o zneužívající povaze dotčeného ujednání, nebo pokud u obdobných žalob, které se zakládají na určitých ustanoveních vnitrostátního práva, stejná lhůta začíná běžet až ode dne soudního určení důvodu těchto žalob.

K nákladům řízení

- 84 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 2 písm. b), čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících ujednáních] ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která sice stanoví nepromlčitelnost práva podat žalobu na určení neplatnosti zneužívajícího ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, avšak zároveň stanoví promlčecí lhůtu pro právo podat žalobu k uplatnění restitučních účinků tohoto určení, pokud tato lhůta není méně příznivá než lhůta, které se týká obdobných řízení na základě vnitrostátního práva (zásada rovnocennosti), a v praxi neznemožňuje nebo nadměrně neztěžuje výkon práv přiznaných právním řádem Unie, zejména pak směrnicí 93/13 (zásada efektivit).
- 2) Článek 2 písm. b), čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, jakož i zásady rovnocennosti, efektivit a právní jistoty musí být vykládány v tom smyslu, že brání soudnímu výkladu vnitrostátní právní úpravy, podle které soudní žaloba na vrácení částek bezdůvodně

zaplacených na základě zneužívajícího ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem podléhá promlčecí lhůtě tří let, která počíná běžet ode dne úplného splnění této smlouvy, pokud se předpokládá, bez potřeby ověření, že k tomuto datu spotřebitel věděl o zneužívající povaze dotčeného ujednání, nebo pokud u obdobných žalob, které se zakládají na určitých ustanoveních vnitrostátního práva, stejná lhůta začíná běžet až ode dne soudního určení důvodu těchto žalob.

- 3) Soudní dvůr Evropské unie nemá pravomoc zodpovědět otázky položené Tribunalul Specializat Mureș (specializovaný soud prvního stupně v Mureș, Rumunsko) v jeho rozhodnutí ze dne 12. června 2018, pokud jde o věc C-699/18.

Podpisy.